

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și strălăutate:
Pe an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

O serie garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefranate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrămit.

Nr. 51.

Vineri, 6 (18) Martie.

1887.

Brașov, 5 Martie 1887.

A învinsu textul dualistic al bancnotelor asupra textului poliglot. Articolul 82 al statutului băncii a fost primit de camera din Viena cu majoritate de voturi, respingându-se propunerea minorității privitoare la textul poliglot al notelor.

Nici odată nu s'a documentat mai bător la ochi situația cu totul anormală în relațiile de drept public interior ale monarhiei, ca acum, cu ocaziunea votării de Martie în camera deputaților cislaitani; nici odată nu a eșit mai bine la lumină sila, ce o impun împrejurările de aji politice austriace.

Textul dualistic al bancnotelor a învinsu, der ce învingere a fostu acesta ne arata următoarele date și cifre: Au votat pentru textul poliglot al bancnotelor toți deputații cehi, Slovenii și câțiva membri ai clubului trentin. Mulți Poloni s'au abținut dela vot, și erauși mulți deputați nemți conservatori s'au absentat. Și ministrul br. de Prazak s'a depărtat din ședință înainte de votare, ceea ce constatându-se a produsu rîsete ironice pe băncile deputaților cehi. Astfelu dintre 194 de voturi, ce au fostu date în contra propunerii deputatului Trojan, care ceru textul poliglot, numai 64 de voturi au fostu date de membrii partidei guvernului, pe când celelalte 130 de voturi au fostu ale opozițiunii.

Deputații germani opoziționali au votat toți cu guvernul, după ce mai înainte deputatul Scherschmid a dat în numele lor o caracteristică declarațiune, dîcîndu, că densul cu soții sei nu dă o importanță deosebită textului poliglot al notelor; de altă parte în privința materială ei n'ar avé sê obiecteze nimic în contra propunerii minorității, der voescu sê documenteze și cu această ocaziune, că ei punu interesele statului mai pe susu de tôte și nu se abat delu acêsta nici prin aducerea aminte de acea declarațiune a guvernului, că elu pôte sê guverneze și fără Germani, și că pôte sê încheie pactul cu Ungaria și numai cu ajutorul propriei sale partide. — Dintre Germani numai doi deputați din Alpi au votat cu Cehii.

Va sê dîcă cabinetul Taaffe s'a vedut constrînsu de împrejurări în contra convingerii sale mai bune de-a apêra textul dualist al bancnotelor, și din pozițiunea strîmtoată, în care l'a adus cererea justă și temeinică a Cehilor nu a putut scăpa decâtu numai cu concursul contrariilor sei celor mai înverșunați, a Nemților din opozițiune.

Intr'adeveru este de totu ciudatã o asemenea aparițiune, der intr'insa se oglindéză numai deosebirea capitală, ce esistă între politica interioră a Austriei și între aceea a Ungariei, deosebire ce a adus o și mai multu la ivelã cêrta asupra textului bancnotelor.

S'a dovedit în cursul desbaterii de cãtră deputații cehi, că nimic nu stă în cale ca sê se pôtã executa cererea textului poliglot al bancnotelor, afarã de relațiunile ce esistă între guvernul din Viena și din Pesta. Insuși ministrul de finanțe austriac n'a putut aduce nimic ponderos în contra propunerii minorității, decâtu că guvernul se află într'o mare strîmtoare.

Cum sê ne esplicăm acestu lucru? Același guvern care și-a scrisu pe stegul egalã îndreptățire a limbilor și a naționalităților nu pôte sê facã, ca acestei egale îndreptățiri sê i se dea expresiune și pe notele băncii, prin câte-va cuvinte scrise în limbile slave și romanice ale locuitorilor din imperiu, din causã că Ungurii nu se învoiesc.

Asupra cauzelor, pentru cari guvernul austriac se vede forțat a ceda pretensiunilor

unguresci cu sacrificarea propriilor sale principii, aducã ôrecare luminã vehemente atacuri ce le îndreptă țiarul semi-oficios germanu „Kölnische Zeitung,” în contra cabinetului Taaffe în aceleași momente, când Cehii se plângu, că elu se aratã prea slabu față cu Ungurii, că capitulezã dinainte pretensiunilor maghiare ș. a.

Numitul țiaru laudã mai întâiu pe contele Kalnoky, că e abil în ale diplomației și un amic în care Germania se pôte încrede și care, întărindu-se în pozițiunea lui prin sprijinul delegațiilor, este pentru Germania un conducător binevenit și plăcut al politice austriace; der, dîcã „Köln. Ztg.,” Kalnoky este scurtu vedetor în politica interioră, dela care deinde viitorul, căci la din contra elu ar trebui sê vedã, că alianța între Germania și Austria nu pôte fi durabilă și pe deplin sinceră decât politica Germaniei se va face dependentă dela bunăvoința lui „pane” Rieger... Dêcã contele Kalnoky ar avé destoinicia unui cancelar elu ar trebui sê se opunã politice cabinetului Taaffe și sê sprijinêscã centralismul, bine sciind că Germania pôte afla garanția și sprijinul numai la elementul german și maghiar din monarhia austro-ungară.

Mai este va se dîcã și Berlinul la mijlocu când e vorba de-o direcțiune séu alta, ce se pretinde sê o urmărescã guvernul austriac, și acêsta ilustréză în modu caracteristicu marea îngăduință și cruțare cu care se pörtã cabinetul Taaffe față cu Ungurii.

Cehii și ceilalți soți ai lor le cunosc tôte aceste forțe bine și de aceea procederea lor energetică în afacerea textului poliglot al bancnotelor posedo o deosebită importanță.

Scim că până aji Cehii și-au impus cea mai mare rezervă față cu Ungurii și dêcã acum deodată se pronunță cu atâta amărăciune în contra „șovinismului ungurescu,” acêsta dovedesce, că voru sê iêsã din reserva lor și sê începã fupta pe față cu înfrîntele contrariii nisuintelor de egală îndreptățire ale popórelor din Austria.

Spre a salva celu puțin decorul principilor ce le profeséză maiortatea, comisiunea camerei a propus la articolul 82 al statutelor băncii o rezoluțiune, prin care se provócã guvernul ces. reg. ca atunci când va fi vorba din nou de compunerea tiparului bancnotelor, sê stabilescã în înțelegere cu guvernul ungurescu o asemenea schimbare a statutelor băncii, care sê admitã și indicarea poliglotã a valórei pe lângã textul germanu.

Acêsta rezoluțiune s'a primitu cu 120 contra a 105 voturi și astielu a fostu salvat celu puțin principiul. Pactul ce espirã încã nici nu este încheiat și cine scie prin câte fase va mai trece monarhia acêsta până la altu nou pact!

Textul poliglot al bancnotelor.

Discursul deputatului Dr. Gregor ținut în ședința dela 14 Martie a camerei deputaților din Viena.

„Domnilor! Dêcã cu ocaziunea vorbirei mele de aji nu roșesc de rușine, acêsta vine de acolo, că noi în cursul ultimilor opt ani, de când deputații poporului boem au intrat în „Reichsrath,” de când noi servim atâtu de fidel și necondiționat acestui guvern, deja am înteminat atâta ignorare, atâta umilință, atâta desprețuire, încâtu abia mai simțim, dêcã ni-se aplicã o nouă lovitură de pumn în față, și o lovitură de pumn în față va fi, dêcã veți respinge propunerea, privitor la textul poliglot al bancnotelor. Inainte cu câtva timp am încuviințat 12 milioane pentru echiparea gloatelor inainte cu câteva zile 52½ milioane fl. pentru măsurile militare și în scurtu timp vom hotărî bugetul. Celu puțin a patra parte din acêstă sumă va fi jertfa de bani ce o aduce poporul boem statului austriac, și chiar jertfa de sânge a fiilor sei în adevêru nu este mică. Acum pãsesce poporul boem prin deputații sei inaintea acestui guvern și dîcã: Economia noastră e decã-

dată și aprôpe de ruină, ne rugãm — a pretinde amuitat de multu — sê ni-se ia economia noastră sub scut.

Nu, dîcã guvernul, căci acêsta costã bani! Și erauși ne rugãm și dîcem: Mijlocele nostre de comunicațiune se nãmolesc; ne rugãm a ni-se da sprijin pentru regularea riurilor. Nu, dîcã guvernul, căci acêsta costã bani! Ne mai rugãm încã, deorece școlã noastră superioară e neîndestulitoru înzestratã, comunele nostre gemu sub povara școlilor medii pe care trebuie sê le susținã; școlile nostre industriale sunt neîndestulitoare; rugãm pe guvern sê ne dea sprijin. Nu, dîcã guvernul, căci acêsta costã bani! Arta noastră e decãdută; ne rugãm pentru sprijin. Nu, dîcã guvernul, căci acêsta costã bani! Clădirile monumentale ale țerei nostre cadu în ruine; cu câteva mii de florini s'ar pôte sustine acelea spre onôrea Austriei. Nu, dîcã guvernul, căci acestea costã bani!

Dupã ce asădêrã noi am fost respinși cu tôte cererile care costã bani, vine în fine poporul boem cu o rugare, care nu costã bani. Camerele de comerț boeme și cu ele mai tôte cercurile populațiunii boeme se adresézã cãtrã guvern și camerã cu rugarea, ca la nouele tractãri cu banca sê ia în considerare și trebuințele economice ale regatului Boemia. Der și aci suntem respinși, nu fiindu-cã costã bani, ci fiindu-cã nu le place acționarilor băncii. Și așa venim în fine cu o ultimã și cea mai micã rugare, care nu costã nici unu cruceru pe nimenea, care nu alterézã ființa și conducerea afacerilor ale băncii și nu aduce pagubã nimêru pe pãmêntu, cu rugarea privitoare la textul poliglot al bancnotelor. Intregu poporul boem doresce, ca ceea ce li se spune ômenilor pe bancnote, sê li-se spunã într'o limbã, pe care o și pricepu ômenii. Asta-i totu cuprinsul rugãrei. Dêcã textul de pe bancnotele nostre ar fi compus în limba arabã ori chinezã, toți ar numi-o acêsta unu nonsens, fiind-cã nimenea nu pricepe în Austria arãbesce séu chinezesce. Der imi veți concede, că sunt în Austria milioane de ômeni, cari totu așa de puțin pricepu nemtesce și unguresce, ca și arãbesce și chinezesce. (Vii aprobãri în drêpta.) Și dêcã prin urmare în primul casu se vorbesce de unu nonsens, atunci ca consecință logicã și alu doilea casu e unu nonsens.

Deja în anul 1877 a înteminat compunerea de acum a bancnotelor mare rezistență, și însuși actualul ministru de justițiã Dr. Prazak a fostu acela, care în numele dreptei întregi și chiar alu Polonilor a rostitu cuvintele: „Cu mijloce ce ne înfățiszã unu cinismu fără esemplu s'a hotãritu, ca tôte tractãrile sê se ia la protocolu numai în aceste douê limbi, în cea germanã și maghiarã, și astfelu au înfățisat în forma bancnotelor aceste douê limbi ca singurele îndreptățite, dêcã n'ar fi esistat nici o altã considerațiune contra acestor proiecte, ar fi trebuit sê votez eu în contra lor din acêstu temeu.” De atunci d. deputat Prazak a devenit ministru. Nu sciu câtu de departe a mers ingerința ministrului Dr. Prazak asupra tractãrilor cu Ungaria și dêcã lui la tractãrile asupra prelungirii privilegiului băncii i s'a cerut în specialu opiniunea. (Mare ilaritate în stânga.) Der ca membru alu guvernului pörtã răspunderea pentru acele tractãri (Forțe adevêratu! în stânga) și sunt în adevêr curios, că ôre în acêstã cestiune ministrul Prazak va vota în contra deputatului Prazak (Ilaritate.) Der unu lucru reese în modu necesar din acêstu casu, că în fine trebuie sê ședã odatã în consiliul coronei unu bărbat, care scie representa trebuințele, interesele și dorințele poporului boem cu energiã și cu zel. Căci acêstu locu este acela, care cu tótã forma constituționalã a statului nostru este singurul, unde se decide despre sôrtea popórelor, er nu în parlamentu, care deja de multu a decãdut la trêpta de o simplã mașină de totu a guvernului. (Vii aplause și strigãri de aprobãre în drêpta.)

Pentru ce nu vreau sê încuviințez acêstã cerere privitoare la textul poliglot al bancnotelor? Nu cumva e ceva nou séu neauđit? Din contra, de când a esistat bancnote în Austria, textul a fostu dela începutu tipãrit în tôte limbile imperiului și însuși absolutismul germanisatoru n'a procedat la nici o astfelu de

modificare, cum s'a întâmplat această acum. Insuși absolutismul a fost pre cum se cade, decât ca să întrepreadă astfel de vexațiuni cu popóarele. (Fórté adevărat! în drépta). Numai în statutul băncii din anul 1863 nu se cuprinde nimic despre textul bancnotelor. În această direcțiune ministrul de finanțe a dat următorul emis, în care se dice: »Octogonul pe partea dreaptă a bancnotei conține cuvintele 100 fl. în țere limbii ale regatelor și țerilor monarchiei.« Subscrisu e ministrul de finanțe de atunci Plener. (S'auđim! în drépta). Cred că pe acest bărbat nimenea nu-l va țin de un șovinist cehú. Dér chiar nu centralist a făcut de încarnat, cum era Plener, nu s'a demis să facă o astfel de modificare în textul bancnotelor, care se ofenseze popóarele Austriei, pentru așa ceva ăa trebuit să vină întâiu unú ministerú Auersperg și unú ministerú Taaffe. (Iaritate în stânga). Sperú, că d' deputatú Plener fiul nu va lucra mai nenobilú, decât cum a lucratú Plener tatălú. (Fórté bine! în drépta).

Ministru de finanțe la cererea d'a fi poliglotú textul bancnotelor a replicatú, că după cum crede el nu acesta e locul potrivit d'a lua o decisiune asupra egalei îndreptățiri a limbilor. Ministrul de finanțe a quis mai departe, că nu pune nici unú preț pe aceea, ca limba sa maternă să figureze cu două cuvinte într'unú unghiu alú bancnotelor. Are dreptate, nici să nu figureze limbile popórelor Austriei în două cuvinte într'unú unghiu alú bancnotelor, ci egala îndreptățire cere, ca *intregulú textú alú bancnotelorú să se cuprindă pe ele în tóte limbile.* (Fórté adevărat! în drépta.) Dér decă ministrul de finanțe a adausu cu óre-care disprețú, că nu pune nici unú preț pe aceea, ca aceste cuvinte să se cuprindă pe bancnote, eu credú că densul ar trebui să pună preț pe aceea și să nu-i fiá indiferentú, căci trebue să știe și a știutú, că e dorința unorú popóre întregi (Fórté adevărat! în drépta) și față cu o astfel de cerere opiniunea singuraticelorú persóne, de arú fi chiar ministri, să se dea câtú mai la o parte. Dér credú, că cu aceste cuvinte ministrul n'a luatú lucrulú atât de seriosú. Am convingerea, că va pune fórté mare preț pe aceea și va afla o fórté mare satisfacțiune în aceea, decă i-ar succede față cu Ungurii a pune chiar aceste două cuvinte pe textul bancnotelor. (Așa e! în drépta.) Dér tocmai această e tristú și rușinătoru în tótá afacerea, nu rușinătorú pentru noi, ci rușinătorú pentru guvernulú austriacú, că e atât de slabú, atât de fără ajutorú și atât de neputinciosú față cu Ungurii, că nu i-a fostú cu puțință nici măcar a pune aceste două cuvinte în textul bancnotelor. (Bravo! Bravo! în drépta.) (Va urma)

SCRILE ĐILEI.

„Fóia Diecesană“ din Caransebeșú publică următorulú avisú: »Comitetulú centralú, instituitú pentru aranjarea festivității *iubileului de 50 de ani* alú preoșiei Preasfinției Sale d-lui Episcopú diecesanú *Ioanú Popasu*, în urma mai multorú recercări venite an afarú se vede îndemnatú de a aduce la cunoștința onoratarú clerú și poporú din diecesă, că aderéză la idea emanatá din partea mai multorú onorațiori ai diecesei, ca din incidentulú acestui iubleu să se înființeze o *fundatiune*, carea să pórte numele înaltului iubilarú. Și această o face cu atâtú mai virtosú, pentru că însuși comitetulú centralú în listele emise a declaratú, că prisosulú se va întrebuința spre unú scopú filantropicú, nedeterminându-lú însă mai de aprópe. Decí, aducéndú această la cunoștința on. clerú și poporú alú diecesei, ne rugámú, ca avéndú în vedere scopulú celú sublimú de mai susú, fiecare să binevoéscă a contribui în acestú înțelesú. Érá ce privesce însăși fundatiunea, comitetulú va depune această causă în mánile ven. sinodú eparchialú, spre luarea ulteriórelorú dispozițiuni. Caransebeșú, din ședința comitetului centralú ținută la 21 Februarie (7 Martie) 1887. Filaretú *Musta* m. p., protosincelú, ca președinte. Traianú *Barzu*, notarú.«

—x—

Rabinulú din Bistrițá, Eugenú Horowitz, e distinsú de »Kolozsvar« cu lingușitorulú titlu de »patrioticú«, fiindú că s'a oferitú de bunăvoia a face colecte între credincioșii sái pentru Kulturgylet. E lucru vechiu că jidovii suntú cei mai »patrioti«, știu ei jupánii ce facú. În curéndú are să vină timpulú când jidovii vorú linguși pe Ungurii cu titlulú de »patrioti«.

—x—

Cu începerea anului școlarú 1887/88 (la 1 Septemvre în scótele reale militare, la 18 Septemvre în orfelinatulú militarú și în academiile militare) *suntú de ocupatú* în institutele c. r. de cultură și crescere militare vr'o 300 de locuri erariale fără nici o plată și cu jumătate plata, apoi locuri fundatiionale și cu plată. Acestea se împartú astfel: 20 în orfelinatulú militarú, 190 în anulú I-ii alú scólelorú reale inferióre militare, 30 în anulú alú III-lea alú scólelorú reale inferióre militare, 60 în anulú I-ii alú academiilorú militare, și adecă: 30

locuri în academia militară din Wiener-Neustadt și 30 în academia tehnică militară din Viena. În anulú alú II-lea și alú III-lea alú scólelorú reale inferióre militare, apoi în toți anii scólelorú reale superióre militare o primire regulatá nu există, și în acești ani numai acele locuri se ocupă, care devinú libere prin întâmplátore scádere (mórte, concediare ș. a.) Pretențiune asupra locurilorú erariale scutite de plată séu cu jumătate plata în scótele reale și academiile militare au numai fii de ofițeri, de funcționari militari, de subofițeri ai statului activú și alú invalidiilorú, de suboficeri și de maestri ai capelorú militare retrași din armată, apoi de funcționari și servitori ai curții și civili ai statului.

—x—

Pictorul *Munkacsy* va lucra trei tablouri ce au să împodobéscă noulú edificiu parlamentarú din Pesta. Pentru aceste tablouri și-a alesú urmátóarele motive: »Luară în posesiune a țării prin Arpad«, »Intemeierea statului Ungaria« și »Ántéia legislațiune prin regele Ștefanú celú sfântú«.

—x—

Martí în sêptémána trecutá izbucni unú incendiu într'unú magazinú de furagiu alú casarmei de cavaleriá din *Oradea mare*, nimicindú coperișulú și provisiunile de fênú și paie grámădite acolo. În timpulú focului, vr'o 80 de cai ce erau păziți în curte rupserá căpestrele cu care erau legați și o luará la fugá din curtea casarmei pe strade, pricinuidú mare panică între trecétori. Mai mulți husari furá trimiși să întórcă caii, dér nu isbutirá. Atunci unui cornistú husarú îi veni o idee mántuitoře. Luá trámbița și suflá semnalulú pentru hrană. Auđindú caii cunoscutulú semnalú, ciulará urechile și se întórsérá de bună voia în trapú la casarmă. Foculú a fostú stinsú într'o jumătate de órá.

—x—

Alú patrula congressú alú corpului didacticú din România va fi la Iași, în đilele de 30 și 31 Martie și 1 Aprilie viitorú. Se va discuta: *Organizarea învățăméntului secundarú.*

Procesú de calumnia

contra d-lui *Franciscú Hossu Longinú*, avocatú în Deva. (Urmare și fine.)

În primăvera anului 1881, fără a presupune ce mă așteptá, am fostú necesitatú — căci eu nu aveamú să comunicú vre-odată cu d-sa, — să intru în edificiulú presidialú într'o afacere advocațională. Momentulú așteptatú a sositú. Președintele, după ce s'a purtatú cu mine într'unú modú neobișnuitú, ca pupáză pe colacú, m'a arátatú úșa.

Atáta nu a fostú de ajunsú, ci de locú a făcutú arátare în scrisú contra mea, că eu m'așú fi purtatú necuviinciosú față cu elú, și pentru aceea a trebuitú să mă îndrumé afará, decí a cerutú pedepsirea mea și să se invite și camera advocațională, ca și acolo să fiu pedepsitú.

Tribunalulú — la care d-sa e șefú, — luándú arátarea președintelui dreptú »documentú publicú« (Közokmány) fără să mă asculte și fără ca să facú vre-o investigațiune óre-care, m'a adjudecatú la o amendă de 50 fl. și a decisú să se invite camera advocațională din Alba-Iulia a face același lucru. Tabla reg. a întáritú această adjudecare și a modificatú numai suma pedepsei scáđénd'o la 10 fl.

Eu de altá parte — de locú — am făcutú arátare la ministru de justițiá, ceréndú unú comisarú, ca să investigeze faptulú, și totú odatá am cerutú și scutulú camerei advocaționale.

D-lú ministru — cu tóte că l'am solicitatú în mai multe rânduri, — trei ani de đile nu m'a răspunsú nimicú; în fine (dupá afacerea dela 22 Nov. 1883) m'am tređitú într'o đí, că mi se renapoiáză tóte plánsorile, cu aceluși răspunsú, că înalta Curiá nu a aflatú nimicú de urmáritú, — decí jalbele mi-se renapoiáză. Camera advocațională în adunarea generală procsimá a decisú, ca în raportulú anualú, să raporteze ministrului de justițiá despre șicanele și tractările ce le îndurú sistematicú din partea președintelui tribunalului din Deva. Acestú decisú asemenea s'a întáritú de înalta Curiá. Tóte aceste ar fi fostú, cum ar fi fostú, ei, dér dușmanulú meu nu s'a mulțamitú numai cu atáta.

Ca ilustrațiune și ca să aveți celú puținú o idee óre-care, la ce șicane, ce persecuțiuni, ce pagube, ce dehoneștári și la ce scéături am fostú expusú, voiú aminti numai atáta — ceea ce din acte încă se dovedesce afará de tótá indoela, — că de când e președinte de tribunalú în Deva D-lú Dr. Solyom Fekete am fostú încurcatú în trei procese penale: 1) pentru *agitare*, 2) pentru *violență* contra organelorú publice.. și 3) pentru recenta *irredentá*. Am fostú pedepsitú celú puținú de đece ori cu amende bănescé de 100 fl., 5' fl., 20 fl. și așa mai departe. Prin mijlocirea președintelui s'au făcutú contra mea la camera advocațională arátări érași de vr'o đece ori. — Și mi s'a călcatú casa în două rânduri sub cuvéntú de perhisițiune domiciliară.

Că ce a trebuitú să suferú dela unii subalterni hiperzelosi ai contrarului meu, credú că e superfluu a spune și a esplica aici și aceea, că cu ce inimă și cu ce dispozițiuni spirituale a trebuitú să intru đilnicú în localitățile tribunalului și ce am simțitú, când vréndú, nevréndú, am fostú necesitatú să dau față cu acela, care m'a făcutú tóte acele, ce se vedú din actele, ce se aflá înainte D-Vóstrá.

Este adevăratú, că tóte acușele criminale, ridicatú contra mea, s'au doveditú de nefundate și am fostú de-

claratú de nevinovatú; este adevăratú și aceea, că amendele bănescé tóte le-a cassatú înalta Tablá regéscă și că tóte suspicióările, luate la protocolú de către președintele Tribunalului din Deva contra mea, până la una s'au constatú de nefundate și camera advocațională, pe lângá absolvarea de, a fostú necesitatá a aduce și acele șicane la cunoștința ministrului, — ei, dér până mi-s'a judecatú nevinováția, până s'au cassatú amendele și s'au sistatú investigațiunile la camere, până atunci, đicú, vé puteți închipi, că cu ce ochi am fostú privitú de amicii, de inimicii, de cunoscutii și mai cu sémá de clienții mei, cari și-au incredințatú avutulú lorú îngrijirei mele.

Vé puteți închipui, că cum a înaintatú resolvaerea favorabilă cauzelorú mele contrarului meu și ce păreri s'au răspânditú în publicú, care nu cunoscea starea lucrului despre mine.

Apoi, pe când contrarulú meu era totú ingrăditú și prin dispozițiunile făcute incuragiatú, pe atunci eu, fără ajutorú, trebuiam să luptú totú pe câmpú deschisú și vocea mea suna totú numai în pustia.

Acestea și alte asemenea împrejurări și fapte au premersú điva dela 22 Noemvre 1883, când pentru a doua órá am fostú insultatú, amenințatú și împedecatú în calitatea mea de avocatú.

Aceste împrejurări și fapte m'au impresionatú, când am compusú și espedatú telegrama și petițiunea de sub întrebare, în asemenea situațiune am fostú când, ca păzitorú alú legii, m'am adresatú supravighiatorului justiției, ceréndú-i ajutorulú și arátándú réulú ce bántúe justițiá dela noi.

Sunt decí de părere, că réulú, ce am combătutú și am voitú a-lú lecuí, nu se póte stírpi pe această cale și că tragerea mea la răspundere aici nu are nici o basă legală.

Nécazuri preoțesce.

Cigmaú, în Februarie 1886.

Domnule Redactorú! S'a scrisú și vorbitú cu tótá ocasiunea despre preoțiunea romană, când acúsând'o de indiferență și egoistá, când provocánd'o ca să-și implinéscă mai cu energiá datorința ce are. Dați-mi voia Domnule Redactorú și mie, ca unui neinsemnatú membru alú clerului gr. cat., să prezentezú on. publicú cetitorú unú tablou fidelú alú vieții preoțilorú, scosú din esperiința mea de 18 ani, spre a se vedé și cunosce, în ce împrejurări tráesce preoțiunea și încátú meritá ea tótá — căci sântú destui, cari meritá — imputările đilnice ce i se factú.

Sórtea a decisú, ca la începutulú carierei mele de preotú să viețuescú într'o comuná locuitá de diferite naționalități. Acestá comuná este Ighiuulú din protopopiatulú Albei-Iulie. Aici am aflatú poporulú bine condusú de antecesorii preoți, cari au fostú bărbai învêțați și Románi buní.

Lucrulú celú dintéiu alú fiácarui preotú este îngrijirea, ca să aibá o scólá câtú se póte de bună. Causa scólei dér am îmbráțoșat'o și eu cu tótá căldura unui ténérú, care postpune interesele proprii celorú publice naționali. Cunoscuta axiomá: »voesce și vei puté« se adevéři și de astádatá. Cu unú poporú micú și cu mijloce fórté modeste s'a efectuitú ce nimenea n'ar fi pututú crede: o scólá confesională după planulú ministerialú. Și care a fostú remuneraerea pentru atátea osteneți și jertfe? Persecuțiunea. Éta pentru ce:

Sub decursulú edificării scólei m'am lipsitú de comoditate ca a dispune de o localitate a casei parochiale, în favorulú instrucțiunei copiilorú. Rêposatulú protopopú (Gregoriú Elecheșiu stáruia să publicatú concursú cu 200 fl. la postulú de invêțatorú sub cuvéntú că așa cerú ordinațiunile, în urma căruia Prea Veneratulú Consistorú denumi pe unú ténérú docente, pre care însă poporulú n'a voitú a-lú primi. Acestá a fostú culpa, pentru carea am fostú moralmente crucișitú.

Preotulú însă nu are numai misiune culturală, ci elú este chámátú a lucra și în altá direcțiune, anume a apăra interesele poporului orí unde cere lipsa. Activitatea mea în direcțiunea acesté captivase așa de tare voința poporului, încátú era totdéuna unitú în tóte cestiunile sale vicale.

Disciplina cea bună provocá resistința la contrari, cari băturá și la úșa metropolitaná, ba denunțările ajunserá și până la ministerú. Obsevándú eu intențiunea contrarilorú politici ungurí, așteptamú numai ocasiunea ca să mă strámútú, căci și așa parochia imí era de totú séracá și nu satisfácea nici celorú mai modeste pretențiuni ale unii preotú. Acestá nu întárdia multú, fiindú denumitú de administratorú alú parochiei Alba-Iulia-Maierí. Dér și aci imí aflai dușmaní, cari fiindú corupți din partea unorú ómení interesați, strigau în gura mare: »nu primimú popá datú afará de ministerú« — alusiune la denunțările corifeilorú maghiari din Ighiu. În fine fui provocatú să abđicú de acea parochiá, după ce bătusemú drumulú dela Ighiu până la Alba-Iulia în vre-o 4 Dumineci cu spesele proprii, și am suferitú insultele aruncate publice în fața mea de cei anume instruatí.

Intr'aceea veni altá ocasiune de strámutare la comuna Galda inferióră. Poporulú acestei parochii coruptú fiindú de alții nu cunosce autoritate preoțescă, ci se conduce mai numai de frica legilorú penale. Antecesorulú meu a stáruitú după puțință a face bine, a susținé or-

dinea și moralitatea, cu toate acestea a avut a suferi multe neplăceri din partea poporului. Eu o pățisem însă și mai rău. Abia trecuse un an de activitate, și mă pomeneam din chiar seninul tras și incurcat în proces, fiindcă prea tare apărăm averea bisericii și stăruim pentru susținerea autorității preoțesci față cu omenii disordinei și imoralității.

Atâta a fost destul. O comisiune succede altei comisiunii ca în contra unui criminal dându-se într'acea contrariilor bună speranță de izbândă. Majoritatea poporului scandalizată privea cu uimire la toate, er' rezultatul fu sacrificarea păstorului ca să se implinască scriptura: bate-voiu păstorul și se vor risipi oile. Astfel pentru zelul meu, neputându-mi fi bătut de contrarii politici, am fost bătut în fine de omenii mei agitați de cărturar și farisei.

Primisem ordinul a mă strămuta la Ghirbom în protopopiatul Sebeșului. Poporul de aici însă aușise de preotul țipăt din Galda și nu voia a mă primi, ci merse să remonstreze la Esc. Sa. Acum devenisem între două focuri. Eu însă m'am supus sorti și trecui la noua parochia.

Aci aflasem o școlă miserabilă, cu un învățător ignorant, care pentru câțiva florenți pe an instrua pe câte 10—12 copii a silabisă după metoda primitivă, recita cu ei rugăciunile și atâta era tot. Cursul învățământului ținea preste tot cam patru luni. Tinerimea adultă avea datina a se aduna în toate Duminecile și sărbătorile la școlă, să-și petreacă și să comită tot felul de necuviințe. Bătrânilor le plăcea acesta și diceau că așa au făcut și ei. Mi succese a face puțină ordine, a aduce de învățător în locul celui neapăt un preparand mai cum se cade și făcui să înceteze încâtva escesele tinerimei, ceea ce produse indignațiune în popor. Se mai adaugă la acesta, că concubinatele erau la ordinea zilei. Tinerul ducea fata la sine, cu său fără scirea părinților, apoi veneau părinții și pretindeau dela preot să servescă sănătatea casei (osfestania) și să cetască tinerilor molitva „cununiei jumătate“. De capacitate nu era vorbă, pentru că ei răspundeau că așa s'au obișnuit.

Afară de acestea porțiunea canonică era micșorată în multe părțile prin lăcomia unor vecini; curatorul fu provocat a o păzi și reintregi, în care scop s'au și făcut pașii de lipsă; acesta încă nu li-a convenit la unii. Inse tuturor acestora le puse vîrfu evenimentul următor: Făcându-se segregarea pășunii preotul a căpătat separat de popor un loc foarte bun. Cunoșcîndu eu indignațiunea poporului din cauzele enumerate, am tăcut 3 ani și n'am folosit separat pășunea, ci cu comuna, care lua în arîndă pășunea domeniului seminariului catolic, lângă care s'a dat și pășunea noastră parochială. După-ce arîndatorii domeniului nu au mai concesu poporului acestă pășunată, parțela parochială se putea folosi separat și m'am și încercat a mă folosi de dreptul acesta acordat prin lege, der primarul mă opru cu forța. Esc. Sa Metropolitanul, fiind înștiințat, dete ordin protopopului să iese la fața locului, și să cerce starea lucrului.

Observă și aceea, că eu am solvit contribuțiunea pentru acel loc de pășune dela timpul predării în folosință și totuși nici după 3 ani de folosire comună nu mi se concese folosința eschisivă. Ba în anul 1883 primarul, care era interesat în cauză, și cu reprezentanța comunei, fără a mă întreba, esarendă locul din cesțiune, eră arenda o luă însuși primarul. Ajunge a spune, că în cele din urmă am fost silit să solvesc contribuțiunea er cu pretensiunea am fost îndrumat la calea legii civile...

Am dîsu, că primarul s'a opus cu forța în contra folosirii dreptului la pășunea parochială. Acusat pentru abuz de oficiu, din rîsbunare provocă poporul la mimiciția și etă-mă din nou tras în proces. În fine imi succese totuși a restabili pacea dorită în popor, der după 6 luni de linisce Prea Veneratul Consistoriu trimite o comisiune la fața locului ca să întrebe pe popor, decă este îndestulit cu preotul său nu? Se decretă să trecă cauza prin formalitățile legii și apoi se descarcă asupra mea un trîsnet încărcat de miasmele cătrănelui cu totă puterea sdruncinătoare.

Intrebîndu pe unul dintre mai marii clerului, că ce ar fi de făcut și cum să ne orientăm în purtarea noastră cu poporul, imi răspunse: „să lași toate după voia poporului“. Va fi adecă mai bine a fi inculpat ca negligent din partea superiorilor, decăt de activ din partea poporului?

Funestă și periculos principiu! Preotul nu este deră decăt uneltă și jucăria în mâna poporului. Conșcința acestui principiu este, că poporul nu mai pune nici un preț pe autoritatea preoților, ci îndată ce nu-i convine ceva, alergă cu jalba în protap la Blașiu, și ca să dea un pond mai mare cauzei, își conduce și advocați, cum s'a întemplat în comunele Ghirbom, Henig, Șieușia ș. a. Mi aducă aminte la locul acesta de cuvintele, ce le cetisem nu de mult într'o foia biseri-

căscă română: „A face ca preoțimea să-și perdă autoritatea sa înaintea poporului însemnă a demoraliza poporul în întregul înțeles al cuvîntului, — a-i pregăti perirea.“

Ce vom dice după toate acestea despre subsistența preotului și a familiei sale? Este sciut, că preoții români nu sunt salariați, ci trăiesc din exploatarea cu sudori crunte a agrilor parochiali, situați în multe locuri pe deluri și surpături. Cine va rebonifica preotului timpul și spelele pierdute în procese? Unde este despăgubirea speselor făcute cu îmbunătățirea agrilor nefolositori când încă până a nu începe a se bucura de rólele muncii sale, trebuie să se strămute? Nu se impinge ôre preotul cu forța în ruina stărei sale materiale?

Astfelu stîndu lucrurile preoții pot esclama cu prigonituli lor episcop de odinoră Inoc. Micu Klain: „*Heu miseram nostram nullibi fors in Europa auditam sortem*“. Etă deră, că preoții nu sunt neactivi, indiferenți ori chiar trecuți în castre străine, ci adese-ori momente de desperare îi silesc și pe ei să alunece din calea adevărului, căci pentru a puté înfrînge nenumeratele lupte și greutăți, pe cari le intimpină astăzi un preot dela sate, se poflesce mai întâiu de toate să se dea putere și autoritate față cu poporul.

Dixi et salvavi animam meam.

Ioachim Crișianu, paroch gr. cat.

Academia Română.

Sesiunea generală din anul 1887.

Programa lucrărilor.

1. Raportul Secretarului general despre activitatea Academiei în decursul anului încetat 1886—87.
2. Alegerea comisiunii pentru examinarea lucrărilor făcute în decursul anului încetat 1886—87.
3. Alegerea comisiunii financiare pentru cercetarea compturilor din anul încetat 1886—87 și pentru combinarea budgetului pe anul 1887—88.
4. Alegerea comisiunii pentru cercetarea publicațiunilor prezentate la concursul Premiului de 1500 lei al Asociațiunei craiovene pentru înaintarea învățămîntului public pe anul 1887.
5. Darea de semă a D-lui B. P. Hașdeu despre lucrarea Marelui Etimologic al României.
6. Raportul comisiunii însărcinate cu cercetarea publicațiunilor prezentate la concursul premiului *Năsturel-Herescu* de 4000 lei și a premiului *Heliade-Rădulescu* de 5000 lei pe 1887.
7. Raportul comisiunii însărcinate cu cercetarea manuscrisului prezentat la concursul Premiului *Lazar* pe 1887: *Flora descriptivă a unui județ din România* după alegerea concurrentului.
8. Relațiunea Secțiunii literare asupra probelor de traducere din *M. I. Ciceronis, De officiis lib. I.*, prezentate la concurs.
9. Raportul comisiunii financiare asupra compturilor pe anul 1886—87.
10. Raportul Comisiunii însărcinate cu examinarea lucrărilor făcute în decursul anului încetat 1886—1887.
11. Regulamentarea premiilor ce sunt a se da din fondul G. San-Marinu.
12. Determinarea subiectului ce este a se pune la concursul premiului *Heliade-Rădulescu* de 5000 lei pentru anul 1890.
13. Decisiune privitoare la Premiul *Alexandru Ionu Cuza*.
14. Raportul comisiunii însărcinate cu revisuirea Regulamentului general.
15. Raportul comisiunii însărcinate cu facerea esplorărilor dela Cucuteni.
16. Raportul comisiunii permanente a Bibliotecii.
17. Discursul de recepțiune al d-lui Gr. Cobălcescu (Art. 25 Stat., 63 Reg.)
18. Alegerea unui membru al Academiei în Secțiunea literară în locul răposatului G. M. Fontaninu.
19. Alegeri de membri onorari și corespondenți.
20. Cestiunea ortografiei. Continuarea discuțiunii asupra lui *U* mut final.
21. Alegerea comisiunii de 9 membri pentru cercetarea publicațiunilor ce se vor presenta la concursul premiilor *Năsturel-Herescu* de 4000 lei și *Lazar* de 5000 lei pentru anul 1888.
22. Alegerea comisiunii pentru cercetarea lucrărilor ce se vor presenta la concursul premiului *Heliade-Rădulescu* pe 1888: *Nunta la Români. Studiu etnografic comparativ*.
23. Formarea budgetului pe anul 1887—88.
24. Alegerea Președinților și Vice-Președinților Secțiunilor. (Art. 14 Stat.)
25. Alegerea Secretarului Secțiunii istorice pe 7 ani, 1887—1894. (Art. 15 Stat.)
26. Alegerea Delegațiunii pentru anul 1887—88.
27. Raportul Secretarului general asupra lucrărilor sesiunii generale.

Ultime sciri.

Viena, 15 Martie. — O înaltă personalitate militară, întreținîndu-se cu un corespondent al unui jurnal străin, s'a exprimat în termeni următori asupra situațiunei actuale: Rusia nu va ocupa Bulgaria fiindcă ea este în acest moment incapabilă de a o face. Decă Rusia ar trece prin România, Austria se va afla în necesitatea de a începe războiu. Pe de altă parte,

debarcarea unei armate de ocupațiune la Varna său la Burgas, ar fi o operațiune riscată. Lucrurile ar sta altfel decă aceste orașe s'ar afla în mâinile insurgenților bulgari, eată pentru ce neisbînda ultimei conspirațiuni silesc Rusia a amâna planul ei de ocupare. De altmintrelea România fiind în posesia Dobrogei ține cheia Bulgariei.

Petersburg, 15 Martie. — Ministrul de războiu, din ordinul Țarului, a publicat un decret, prin care se mărește solda oficerilor, în acest decret ministrul exprimă speranța, că oficerii vor sci să se arate demni de această favoare.

Bucuresci, 15 Martie. — „Rom. lib.“ dice, că d. ingineru Dragu, șeful atelierelor căilor ferate, a fost chemat la ministerul de războiu, unde i s'a recomandat să pue de urgență în reparațiune un număr de 400 vagoni pentru trebuințele acelu minister.

DIVERSE.

Din istoria ordinului Iesuiților. — Ordinul Iesuiților, al cărui general a murit de curînd, numără dela întemeierea sa până la Pater Beckx, 22 generali, dintre cari 11 Italieni. (Aquaviva, Viteleschi, Caraffa, Piccolomini, Gotifredo, Oliva, Tamburini, Visconti, Centurioni, Ricci, Fortis); 4 Spanioli, între cari întemeiatorul ordinului, Ignaz Loyola (1541 până la 1556), și succesorii săi Loinez, Borgia și Gonzales; 3 Belgiani (Mercurian, de Noyette, Beck); 1 Germanu (Nikel); 1 Boem (Netz); 1 Polonu (Borzogowski) și 1 Olandez (Rothean). Alegerea generalului urmăză după o pregătire de 8 zile. Alegătorii sunt închiși și constrînși a posti numai cu pîne și cu apă, și sunt puși în libertate numai după deslegarea problemei lor. La votare decide majoritatea absolută. Cel ales trebuie să intre în funcțiune, altfel se pedepsește cu escumunicare. Generalul ordinului esercită o influență fără margini asupra tuturor membrilor societății lui Isus. După regulamentul lui Loyola îi este dator fiecare membru supunere, „ca când ar fi cadavrul său toiagul unui anticu.“ Generalul numește pe toți funcționarii ordinului, afară de „Admonitor“ și de cei patru asistenți, cari se aleg de congregațiunea generală. Admonitorul este însărcinat în special a supraveghia conduita generalului, a-i da povețe și are chiar dreptul și datoria a-lu admonia când găsește că purtarea lui e neregulată. Ce privește pe asistenți, ei formeză consiliul secret al generalului cu vot deliberativ, er în cas de mörte său de destituire a generalului convoca congregațiunea. Numai un singur general a ocupat acest oficiu așa timp îndelungat ca Beckx, anume Klaudius Aquaviva, carele dela 1581 până la 1615, așa der tocmai 34 ani, a purtat generalatul. De acesta se apropiă Viteleschi cu 30 ani.

Starea sănătății renumitului inventator Edison, este descrisă în raporte sosite din New-York ca foarte sdruncinată. În Decembrie zăcu el de o violentă aprindere de plămîni, care lăsă urmă îngrijitoare. Refrânătoarea sa se socotește ca ceva apröpe imposibil. Edison a devenit în timpul din urmă mărturisitor al spiritualismului și a întrebunțat mult timp și bătaia de cap la folosirea fonografului său ori a unei mașini de vorbit, care să-l aducă în legătură cu lumea morților. Acestă procedere a pus în uimire pe mulți capitaliști, cari aveau mare încredere în invențiunile lui, și a deșteptat mari îngrijiri pentru starea lui spirituală. Inse medicii și alte personalități, cari stau în legătură mai strînsă cu el, ridu de aceste păreri, declarînd starea lui intelectuală așa de clară și ageră ca ori când.

Femea cea mai frumoasă? — Fisionomicul Poincelot ținu mai deunăci în Paris, înaintea unui numeros public de mii de omeni, o conferință în care descrie pe cea mai frumoasă femeie din lume, pe o damă ce locuesce în Auteuil. Dama are pîru castaniu, semnul spiritului ușor, într'o nuanță, care ține mijlocul între indiferentismul blondei și între focul brunetei. O frunte lată, dovadă de inteligență, ochi de tigr, un nas subțire, o gură mică și rumenă, care exprimă simțămînt, urechi fin făcute, cari nu au trebuință a fi îndobite cu cercei. Mîna este albă, merii sunt trandafirii, piciorul frumos modulată, umerul legănat. D-nul Poincelot declară, că acestă ideală frumșețe e mărtașă și că în general frăgețimea fetei nu se poate măsura niciodată cu splendida frumșețe a unei femei deplin dezvoltate. — Pare-ni-se că d-nul Poincelot și-a dat pe față focul ce-i arde inima pentru dama din Auteuil, căci drept vorbindu, nu va fi numai o singură damă frumoasă în totă lumea.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena din 16 Martie st. n. 1887

Table with financial data for the Vienna market, including various interest rates and bond prices.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 27 Februarie st. v. 1887.

Table with financial data for the Bucharest market, listing various securities and their prices.

Cursulu pieței Braşov

din 17 Martie st. n. 1887.

Table with market data for Braşov, showing exchange rates for various currencies.

Advertisement for 'EQUITABLE' insurance company, detailing its history and capital.

Advertisement for 'Gazeta Transilvaniei' subscriptions, including rates and contact information.

Avisu d-loru abonați!

Textual notice regarding subscription renewals and administrative details.

Mersulu trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with train schedules for various routes, including Predeal-Budapest, Teiuș-Arad-Budapest, and Braşov.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile gróse.